Lietas Nr.C40108215

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Liepājā 2016.gada 10.martā

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.VĪVA
tiesneses A.KLAIŠE un B.ĶEIRE
ar tiesas sēdes sekretāri L.JANKĒVICU

izskatīja atklātā tiesas sēdē sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Ventspils tiesas 2015.gada 25.novembra spriedumu civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. C/ un /pers. B/ par nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Civillietu tiesas kolēģija tiesas sēdē

k o n s t a t ē j a :

2015.gada 1.jūnijā (ar papildinājumiem 11.11.2015.) /pers. A/ cēlis Ventspils tiesā prasību pret /pers. C/ un /pers. B/, lūdzot uzlikt par pienākumu atsaukt nepatiesās prasītāja goda un cieņu aizskarošās ziņas, publicējot attiecīgu atsaukumu un atvainošanos portālā /vietnes adrese A/, vietnēs /vietnes adrese B/un /vietnes adrese C/, un laikraksta "/Nosaukums/" 2015.gada augusta 8.numura pielikumā "/Nosaukums B/", dzēst prasītāja godu un cieņu aizskarošos komentārus un izteikumus no attiecīgajām interneta vietnēm, piedzīt kompensāciju EUR 5000 apmērā par morālo kaitējumu, kas nodarīts sakarā ar godu un cieņu aizskarošas informācijas izplatīšanu. Prasība pamatota ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.pantu, Satversmes 95., 100. un 116.pantu, Civillikuma 5., 1635. un 2352.[1]pantu.

2015.gada 11.novembrī prasītājs tiesā iesniedzis prasības pieteikuma papildinājumus, lūdzot izbeigt tiesvedību pret /pers. C/ atbilstoši Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktam.

Ar Ventspils tiesas 2015.gada 25.novembra spriedumu prasība apmierināta daļēji, atzīts par prasītāja godu un cieņu aizskarošu atbildētāja viedoklis:

1. kas izteikts/vietnes adrese A/komentārā ("Teiksim paldies /pers. A/, ka nav arī vairs mīļotā /amats//pers. D/ (lai viņam vieglas smiltis)") pie 2014.gada 5.augustā publicētā raksta "/pers. E/ padomē kopā ar premjeri", kas tā satura vai pasniegšanas veida dēļ varētu radīt iespaidu, ka /pers. A/ rīcības rezultātā ticis nodarīts kaitējums personu veselībai vai dzīvībai;

2. kas izteikts /vietnes adrese B/un /vietnes adrese C/ 2015.gada 30.aprīļa sižetā "Ventspilniekus indē /pers. F/" ("/pers. G/ kungs man pazudis ir. Divi gadi viņš mūk no manīm personīgi." "Šī nav vienīgā /pers. G/ kunga neveiksme. Viņam saskaitīsies vismaz 10 neveiksmes, kas apdraud cilvēku veselību un dzīvību. Vismaz desmit ir tās neveiksmes. Nu un tāpēc /pers.G/ kungs mūk no manīm un man nav nekādu iespēju kontaktēties." "Jo /pers. G/ kungs mūk." "Viņš zog veselības cilvēkiem. Viņš arī man nozaga veselību. Viņš nozaga veselību kaimiņam. Visiem." "Kaimiņam ir bail iet pie /pers. G/. Viņi darbu pazaudēs." "Es esmu ļoti neērts /pers. G/. Un mani saindēja. Es nesaslimu ar plaušu slimību. Mani saindēja"), kas tā satura vai pasniegšanas veida dēļ varētu radīt iespaidu, ka /pers. A/ rīcības rezultātā ticis nodarīts kaitējums personu veselībai vai dzīvībai, ka /pers. A/ varētu būt veicis noziedzīgas darbības, ka sabiedrības locekļiem varētu būt bail no /pers. A/ un tā atriebības, kā arī, ka /pers. A/ ļaunprātīgi varētu būt izmantojis tam piešķirtās amata pilnvaras un ietekmi, vai ka tam būtu kaut kas slēpjams no sabiedrības;

3. kas izteikts /vietnes adrese C/ 2015.gada 17.jūlija rakstā "/pers. F/ vietnieks /pers. A/ iesūdz tiesā pensionāru" un rakstam pievienotajā video ("/pers. F/ vietniekam /pers. G/ šāds pavērsiens nepatika un viņš totalitāro režīmu labākajās tradīcijās ir vērsies pret pensionāru. /pers. A/ tiesai prasa piedzīt no pensionāra 5000 EUR par viņa goda un cieņas aizskārumu. Respektīvi, pensionārs tiks tiesāts par uzdrīkstēšanos pieprasīt, lai valsts un pašvaldība ievērotu LR Satversmes normas." "Es laikam esmu uzkāpis kādam uz varžacīm. Tas varētu būt /pers. G/ kungs personīgi vai nu varbūt vēl kāds bariņš, kas viņam ir ļoti tuvi, jeb vēl viens variants, ka arī /pers. G/ kungs ir maza peška tajā lielajā spēlē. Spēle ir ļoti liela, spēle ir sarežģīta, nav vienkārša, tāpēc tā muļķošana notiek ik uz soļa. Iepriekšējā pārraidē es pastāstīju par vienu /pers. G/ kunga neveiksmi, es teiksim apzinātu neveiksmi, es saku, ka tas ir noziegums, ka benzpirēns pāri pa ielu no 2003. līdz 2014. 11 gadus indēja visus apkārtējos iedzīvotājus ar benzpirēnu. ...Pa cik es esmu pateicis iepriekšējā raidījumā, ka man ir nofiksētas vismaz 10 neveiksmes, tas nozīmē, ka pēkšņi ir reakcija, kādam tas nepatīk un pēkšņi es saņemu tiesas pavēsti it kā par 2 momentiem. Pirmais moments ir, kad 2013.gadā nomira ar onkoloģijas slimību /pers. D/"), kas tā satura vai pasniegšanas veida dēļ varētu radīt iespaidu, ka /pers. A/ vērsies ar prasību tiesā pret /pers. B/ tā iemesla dēļ, ka viņš aktīvi iesaistījies vides aizsardzības jautājumu risināšanā Ventspilī, ka /pers. A/ varētu būt iesaistīts kādās slepenās norunās vai pasākumos, kuru mērķis ir kaitēt personu veselībai vai dzīvībai, vai ka /pers. A/ varētu būt veicis noziedzīgas darbības;

4. kas izteikts laikraksta "/nosaukums/" pielikumā /Nosaukums B/ 2015.gada augusta 8.numurā rakstā ""Muti ciet", jeb /pers. A/ vajā pensionāru" (virsraksts ""Muti ciet", jeb /pers. A/ vajā pensionāru". "Uzskatu, ka /pers. A/ ... tā vietā, lai godprātīgi pildītu savus daudzo amatu pienākumus, ir sācis cinisku izrēķināšanos ar viņa pārvaldītās pilsētas iedzīvotājiem.", "Esmu pārliecināts, /pers. A/ rīcība ir saistīta ar manu iniciatīvu pieprasīt atbildīgajām amatpersonām ievērot Latvijas Republikas Satversmi, proti, tās 115.pantu ... un ir pretrunā ar 101.pantu.", "pastāv bažas, ka prasības pieteicējs /pers. A/, ilglaicīgi pildot savus daudzos amata pienākumus /Nosaukums C/un /Nosaukums D/, ir maldinājis sabiedrību par vides un cilvēku veselībai un dzīvībai pastāvošajiem riskiem, apzināti piedalījies šo risku palielināšanas nodrošināšanā, iespējams, lai palīdzētu negodprātīgām amatpersonām veikt pretlikumīgas darbības iedzīvošanās nolūkos", "uzskatu, ka viens no Satversmes ignorētājiem ir tieši /pers. A/"), kas tā satura vai pasniegšanas veida dēļ varētu radīt iespaidu, ka /pers. A/ varētu būt licis aizvērt muti /pers. B/, veicis attiecībā pret to jebkādas darbības, kuras būtu raksturojamas ar vārdu "vajāšana", vērsies ar prasību tiesā pret /pers. B/ tā iemesla dēļ, ka tas aktīvi iesaistījies vides aizsardzības jautājumu risināšanā Ventspilī, ka /pers. A/ nepilda savus amatu pienākumus godprātīgi, ignorē Satversmes 115.pantu, sācis cinisku izrēķināšanos ar Ventspils iedzīvotājiem, vai ka /pers. A/ rīcības motivācija varētu būt kaitējuma nodarīšana videi.

Atbildētājam uzlikts par pienākumu mēneša laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas atvainoties prasītājam par iepriekš minētā nesamērīgi aizskarošā viedokļa paušanu, savu atvainošanos publicējot portālā /vietnes adrese A/; /vietnes adrese B/ un /vietnes adrese C/, kā arī

laikraksta "/nosaukums/" pielikumā "/Nosaukums B/".

No atbildētāja par labu prasītājam piedzīta atlīdzība par nodarīto morālo kaitējumu 1500 EUR apmērā un tiesāšanās izdevumi 371,02 EUR apmērā, kopā 1871,02 EUR, un par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,50 EUR.

Pārējā daļā prasība pret /pers. B/ noraidīta un tiesvedība daļā pret /pers. C/ izbeigta.

Tiesa nodibinājusi, ka puses ir savstarpēji pazīstamas, prasības pieteikumā un tās papildinājumos minētos komentārus un izteikumus ir rakstījis un teicis atbildētājs, un tie adresēti prasītājam. Atbildētājs izteicis savu viedokli, devis savu subjektīvo vērtējumu prasītāja darbībai un pieņemtajiem lēmumiem, atrodoties /amats/, /amats/, /amats/ un /amats/. Neviens izteiciens nesatur ziņas, kas būtu pārbaudāmas. Tas ir atbildētāja subjektīvais viedoklis un pārliecība, kura balstīta uz viņa zināšanām par ķīmiskām vielām, kā arī uz lietai pievienotajām attiecīgo institūciju atbildēm par gaisa stāvokli Ventspilī. Tieši tā to uztvertu arī neitrāls lasītājs un klausītājs. Prasītājs atbildētāja izteikumus iztulkojis sašaurināti, uzsvaru liekot uz atsevišķām frāzēm vai izteicieniem, piemēram, "mūk", "apdraud", "zog veselību", "bail", "neērts", "saindēja" u.t.t.. Vārdi un frāzes ir apskatāmas ne tikai atrauti, bet visas publikācijas un sniegtās informācijas kontekstā. Ievērojot, ka atbildētājs pauda viedokli nevis izteica faktus, kuri būtu pakļauti patiesības pārbaudei, tiesa atzinusi prasītāja prasību par minēto izteikumu atzīšanu par ziņām par noraidāmu, līdz ar to strīda izšķiršanā nav piemērojama Civillikuma 2352.^{1}panta pirmā daļa, kura paredz seku iestāšanos tikai par faktu jeb ziņu izplatīšanu.

Taču, lai sniegtu asu un negatīvu personas vērtējumu jāpastāv zināmam pamatam, proti, nav tādas likuma normas, kas atļautu, brīvi paužot savus uzskatus vai viedokļus, celt citai personai neslavu, aizskarot tās godu un cieņu. Tiesa atzinusi, ka atbildētājam nebija pietiekošas faktiskās bāzes, lai izteiktos par prasītāju un viņa rīcību. Viņas viedoklis, kas izteikts /vietnes adrese A/komentārā pie 2014.gada 5.augustā publicētā raksta "/pers. E/ padomē kopā ar premjeri", /vietnes adrese B/; /vietnes adrese C/ 2015.gada 30.aprīļa sižetā "Ventspilniekus indē /pers. F/" , /vietnes adrese B/2015.gada 17.jūlija rakstā "/pers. F/ vietnieks /pers. A/ iesūdz tiesā pensionāru" un rakstam pievienotajā video, laikraksta "/nosaukums/" pielikumā "/Nosaukums B/" 2015.gada augusta 8.numurā rakstā ""Muti ciet", jeb /pers. A/ vajā pensionāru", neatbilst pieļaujamām kritikas robežām un ir pārmērīgi aizskarošs.

Tiesa norādījusi, ka politiķis neizbēgami sevi nostāda katra vārda un rīcības ciešai uzraudzībai gan no žurnālistu, gan plašas sabiedrības puses, un tādēļ viņam ir jābūt ar lielāku tolerances pakāpi, taču šis viedoklis nevar būt nesamērīgi aizskarošs, jo īpaši tad, ja tam trūkst jebkādas faktiskās bāzes. Konstatējusi, ka kopš 2010.gada vasaras atbildētājs regulāri sūdzējies par smirdīgiem dūmiem, ko rada vairāki Ventspils pilsētas uzņēmumi, rakstot vēstules, kas adresētas Ventspils pilsētas domes amatpersonām, tai skaitā tieši prasītājam, zvanot uz Ventspils pilsētas domes iedzīvotāju informācijas centra "Karsto telefonu", kā arī ierodoties uz pieņemšanām domē. Atbildētājam sniegtas atbildes uz sūtītajām vēstulēm un zvaniem, kā arī norādīts, kur vērsties un kādi jautājumi ir piekritīgi konkrētām institūcijām. Uz atbildētāja vēstulēm reaģējis arī prasītājs, pieprasot pārbaudīt situāciju un sniegt paskaidrojumus atbildīgajām institūcijām, par rezultātiem informējot atbildētāju.

Izvērtējot Ventspils pilsētas iestāžu un amatpersonu saraksti ar atbildētāju, tiesa konstatējusi, ka atbildētāja izteikumiem nav nekādas faktiskās bāzes, jo prasītājs nevar būt nedz personīgi, nedz citādi atbildīgs par citām personām piederošu komercsabiedrību darbību, kā arī nav konstatēti piemērojamo tiesību normu pārkāpumi no komercsabiedrību puses, nedz arī šo komercsabiedrību darbības rezultātā videi vai iedzīvotāju veselībai nodarītais kaitējums, un šie izteikumi ir apzināti apmelojoši izdomājumi, kas ar nolūku izplatīti publiskajā telpā. Tie vērtējami kā godu un cieņu aizskaroši un ar tiem atbildētājs ir pārkāpis pieļaujamās kritikas robežas.

Tiesa, atsaucoties uz Eiropas cilvēktiesību tiesas praksi, atzinusi par nepieļaujamu situāciju, kad atbildētāja paustais viedoklis mudina sabiedrību domāt, ka prasītājs ir vainīgs kādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā vai ir vainojams pie Ventspils iedzīvotāju saslimšanām vai, ka sabiedrības locekļiem ir bail no prasītāja un tā atriebības.

Pamatojoties uz Satversmes 92.pantu, Civillikuma 1635. un 2352.^{1}panta trešo daļu un tiesu praksi, tiesa atzinusi prasītāja tiesības uz mantisku kompensāciju, pēc atbildētāja nesamērīgi rupjā un aizskarošā viedokļa paušanas, atzīstot, ka piedzenamajai kompensācijai ir jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanās funkcija, jānodrošina līdzsvars starp vārda brīvību un goda un cieņas aizsardzību, ņemot vērā gan izteikumu saturu, kontekstu, nodarījuma smagumu, vainas pakāpi, gan citus būtiskus kritērijus. Turklāt, kompensācijas apmēra radītais efekts nedrīkst būt tāds, ka tas pilnībā liegtu tiesības uz vārda brīvību un atturētu presi vai citus indivīdus izteikties par sabiedriski būtiskiem jautājumiem. Tiesa noteikusi kompensāciju 1500 EUR apmērā, to pamatojot ar apstākli, ka atbildētājs sistemātiski paudis savu nesamērīgi aizskarošo viedokli, to turpinājis darīt arī pēc /amats/ /pers. H/ 2013.gada 2.aprīļa vēstulē Nr.1-72/52-35 norādītā, ka viņš savos mutvārdu izteikumos, vēstulēs un zvanos uz Ventspils pilsētas domes iedzīvotāju informācijas centra "Karsto telefonu" pauž Ventspils pilsētas domes amatpersonu godu un cieņu aizskarošus faktus un viedokļus.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu tiesa izbeigusi tiesvedību daļā pret atbildētāju /pers. C/.

Atbildētājs/pers. B/ iesniedzis apelācijas sūdzību par Ventspils tiesas 2015.gada 25.novembra spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru prasība apmierināta. Norāda, ka viņa izteikumi pret prasītāju izriet no tā, ka kopš 2010.gada vasaras viņš vēlas rast skaidrību par Ventspils pilsētas gaisa piesārņojumu no tajā esošajiem uzņēmumiem, tā iespējamām sekām un novēršanas iespējām. Kā diplomēts ķīmiķis uzskata, ka Ventspils pilsētā esošās zivju kūpinātavas emisijā ir ne tikai nepatīkama smaku koncentrācija, bet arī cilvēku veselību un dzīvību apdraudoša viela – benzopirēns, kuras esamība izmešos netiek noteikta un pārbaudīta.

Vērsies pie prasītāja ar iesniegumiem, lai panāktu kaitīgo vielu izmešu samazināšanu pilsētā, jo saskaņā ar Ventspils pilsētas pašvaldības nolikuma 3.13. un 3.13.3.punktu un Likuma par pašvaldībām 25.pantu šādu jautājumu risināšana ietilpst prasītāja kā /amats/un /amats/ pienākumos. Uzskata, ka, ieņemot šādus amatus un papildus esot vēl domes deputātam, prasītājam savas kompetences ietvaros bija jāveic darbības, lai veicinātu tādu lēmumu pieņemšanu, kā rezultātā Ventspilī mazinātos vides piesārņojums. Prasītājs šādas darbības nav veicis un ar savu darbību nav veicinājis videi labvēlīgu lēmumu pieņemšanu.

Norāda, ka pirmās instances tiesa pamatoti secinājusi, ka atbildētāja izteikumi par prasītāju vērtējami kā atbildētāja viedoklis – subjektīvā attieksme pret prasītāja darbību. Tiesa nepamatoti norādījusi, ka atbildētāja paustais viedoklis uzskatāms par nesamērīgi aizskarošu un tādu, kas nav balstīts uz faktiem un Civillikuma 2352.^{1}panta izpratnē uzskatāms par tādu, kas prettiesiski aizskar prasītāja godu un cieņu. Eiropas cilvēktiesību tiesa uzsvērusi, ka "vārda brīvība" attiecināma ne tikai uz "informāciju" vai "idejām", kas tiek uztvertas labvēlīgi, bet arī uz tām, kas apvaino, šokē vai uztrauc valsti vai kādu sabiedrības daļu. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pants aizsargā ne tikai pausto ideju bez valsts institūciju iejaukšanās, bet arī formu, kādā tā tiek pasniegta. Ierobežojumi var pastāvēt arī formai, kādā ir pasniegta informācija. Viedoklis nevar tikt pausts rupjā veidā vai būt nesamērīgi aizskarošs, ja tam trūkst jebkādas faktiskās bāzes.

Uzskata, ka viņa paustais viedoklis par prasītāju nav nesamērīgi aizskarošs, jo ir pausts par prasītāju kā amatpersonu, kas atbildīga par vides jautājumu risināšanu Ventspilī, un politiķi, kurš var ietekmēt jautājumu risināšanu par vides piesārņojuma neesamību vai novēršanu. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, politiķiem un varas pārstāvjiem ir jāpieņem lielāka kritika nekā vidusmēra iedzīvotājam un pieļaujamās kritikas robežas ir plašākas. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.panta otrajā daļā noteiktā personas cieņas aizsardzības nepieciešamība attiecībā uz politiķiem izvērtējama attiecībā pret atklātas politiskas diskusijas interesēm. No minētā secināms, ka kritikas, kas saistāma ar politiķa profesionālo darbību un attiecas uz informēšanu par sabiedrībai nozīmīgu jautājumu, robežas ir īpaši plašas, jo jāņem vērā, ka "preses brīvība" ietver arī iespējamu novirzi līdz pārspīlējumam

vai pat provokācijai.

Piekrīt, ka publiski ir paudis kritisku, asu un negatīvu prasītāja profesionālo pienākumu izpildes vērtējumu, taču minētais nav vērsts uz prasītāja privātās dzīves vērtējumu. Norāda, ka rakstītais nav uztverams burtiski. Šādi izteicis vispārēju neapmierinātību, kas vērsta pret prasītāju kā pret amatpersonu un politiķi, kurš nav spējis samazināt esošo un novērst jaunu kaitīgo vielu izmešu avotu rašanos Ventspilī.

Būtisks kritērijs, izvērtējot pieļaujamās kritikas robežas, ir arī sabiedrības intereses un mērķi, kādēļ izvēlēti spēcīgi un pat aizskaroši izteikumi.

Uzskata, ka interese par vides ietekmi uz iedzīvotājiem un bažas, vai pašvaldības amatpersonas un deputāti pievērš pietiekošu vērību šim jautājumam, vērtējama kā tāda, par kuru personām ir tiesības atklāti diskutēt, tai skaitā izsakot asu kritiku amatpersonām.

Pirmās instances tiesa nepamatoti konstatējusi, ka viņa izteikumiem trūkst faktiskās bāzes. Norāda, ka izvērtējot iespējamo politiķa goda un cieņas aizskārumu un pieļaujamās kritikas robežas, nepieciešams ņemt vērā ne tikai publikācijas kontekstu, bet arī pašas provocējošās personas provokatīvo rīcību. Asais viedoklis pret prasītāju pamatots ar prasītāja rīcību, proti, tikai daļēja atbilžu sniegšana uz atbildētāja iesniegumiem, pilsētas plānošanā un attīstībā ilgtspējīgas attīstības principa nepiemērošana, kā arī bezdarbība attiecībā uz gaisa kvalitātes uzlabošanu pilsētā un arī paša atbildētāja veselības stāvokļa pasliktināšanās.

Tiesa spriedumā nav pārliecinoši konstatējusi nepieciešamību ierobežot atbildētāja vārda brīvību un, pretēji Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pantā noteiktajam, to ierobežojusi. Secinot, ka atbildētāja izteikumi vērtējami kā viedoklis, tiesai nebija pamata papildus Civillikuma 2352.^{1}panta trešajai daļai piemērot Civillikuma 1635.pantu – liekot atbildētājam publiski atvainoties prasītājam, publicējot savu atvainošanos portālos un laikrakstā, kur godu un cieņu aizskarošais viedoklis izteikts. Civillikuma 2352.^{1}panta trešajā daļā bez mantiskas kompensācijas, citi papildus pienākumi tiesību aizskārējam nav noteikti. Bez tam, tiesas noteiktais atlīdzības apmērs ir nesamērīgi liels.

Atzīstot atbildētāja izteikumus par prasītāja godu un cieņu aizskarošu viedokli, nevis nepatiesām ziņām, tiesai nebija pamata apmierināt prasību. Nospriežot citādāk, kā tas lūgts prasības pieteikumā, tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 192.pantu.

Prasītājs/pers.A/ iesniedzis paskaidrojumus par apelācijas sūdzību un norādījis, ka tā ir nepamatota un noraidāma. Atbildētājs ir paudis prasītāja godu un cieņu aizskarošas, nepatiesas ziņas un viedokli, uzskatot, ka prasītājs ir vainojams pie gaisa piesārņojums, kas nodara nopietnu kaitējumu Ventspils iedzīvotāju veselībai. Šādu viedokli paudis neraugoties uz to, ka atbildīgo valsts iestāžu veiktajās pārbaudēs nav konstatēts, ka komercsabiedrības, par kuru darbības rezultātā radītajiem dūmiem un trokšņiem sūdzējies atbildētājs, nav pārkāpušas piemērojamo tiesību normu prasības, kas atbildēs atbildētājam norādīts. Atbildētājs ietiepīgi ignorē kompetento iestāžu veikto pārbaužu rezultātus un uzstāj uz savu personisko viedokli, kas nav pamatots ne ar kādiem faktiem un pierādījumiem. Turklāt, prasītāja vēršanās tiesā pret atbildētāju izskatāmajā lietā, izsaukusi jaunu publisku apvainojumu kampaņu.

Norāda, ka visā tiesvedības gaitā atbildētājs ne reizi nav paudis nožēlu par savām darbībām, tieši pretēji, turpina uzstāt, ka šāda apzinātu izdomājumu, apmelojumu un apvainojumu izplatīšana ir atļauta un ir saskaņā ar Satversmes 100.pantu.

Prasītājs nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumā atzītajam, ka visi atbildētāja izteikumi uzskatāmi par atbildētāja viedokli. Lai gan atbildētāja izteikumi satur arī atbildētāja attiecīgo darbību vai situācijas novērtējumu, tie vienlaikus satur arī informāciju par faktiem, kuri pakļaujas patiesības pārbaudei, piemēram, ka kaimiņiem ir bail no prasītāja, prasītājs vajā pensionāru, sācis izrēķināties ar pilsētas iedzīvotājiem, kaitē atbildētāja un citu iedzīvotāju veselībai, vai ka pilsētas iedzīvotāji gadiem tiek indēti ar benzapirēnu u.tml. Tiesa pamatoti konstatējusi, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apstiprina vai pamato šos izteikumus.

Pirmās instances tiesa pamatoti piemērojusi Civillikuma 2352.^{1}panta trešo daļu un 1635.pantu un uzlikusi atbildētājam par pienākumu atvainoties prasītājam par tā goda un cieņas aizskārumu. Norāda, ka saskaņā ar tiesu praksē atzīto, Civillikuma 1635.pants neparedz vienīgi atlīdzinājumu naudā, bet arī citos veidos, tai skaitā arī rakstveida vai publisku atvainošanos. Šāds apmierinājuma veids goda un cieņas aizskāruma gadījumos atzīts arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus, pušu paskaidrojumus un apelācijas sūdzības motīvus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. A/ prasība pret /pers. B/ par nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu ir noraidāma.

Ventspils tiesas 2015.gada 25.novembra spriedums daļā ar kuru izbeigta tiesvedība pret /pers. C/ un noraidīta prasība par morālā kaitējuma 3500 EUR piedziņu nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

Nav strīda par to, ka lietās par goda un cieņas aizskaršanu un nepatiesu ziņu publicēšanu ir nepieciešams rūpīgi nošķirt ziņas (faktus) no viedokļa, jo fakti ir pakļaujami patiesības pārbaudei un to pastāvēšana var tikt pierādīta, taču prasību pierādīt izteikumu atbilstību patiesībai nevar attiecināt uz viedokli.

Apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas vērtējumam un atzīst, ka Ventspils tiesa pamatoti secinājusi, ka sociālos tīklos un Ventspils laikrakstā atbildētājs /pers. B/ paudis savu viedokli, nevis izplatījis prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas. Spriedumu prasītājs /pers. A/ nav pārsūdzējis, atbildētājs šo tiesas secinājumu nepastrīdēja un atbilstoši Civilprocesa likuma 426.pantam apelācijas instances tiesa izskata lietu tādā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā.

Prasītāja/pers. A/ pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē uzsvēra, ka prasību /pers. A/ cēlis kā fiziskā persona, nevis amatpersona.

Tiesas kolēģija, izvērtējot atbildētāja publiski pausto viedokli, secina, ka /pers. B/ nav vērsis nevienu no saviem izteikumiem pret /pers. A/ kā fizisku personu, līdz ar to nav pamata atzīt, ka /pers. B/, izsakot savu viedokli, ir pārkāpis prasītāja kā fiziskas personas godu un cieņu.

Apelācijas instances tiesa atzīst par pamatotu pirmās instances tiesas konstatēto, ka diskusijas, komentāri un viedokļi no atbildētāja puses sociālos tīklos un Ventspils laikrakstā saistīti ar prasītāja ieņemamajiem amatiem. Konflikts starp atbildētāju un Ventspils pilsētas domi tās /amats/ un /amats/, sācies pēc 2010.gada 7.jūnija, kad atbildētājs iesniedzis Ventspils pilsētas domē pirmo iesniegumu par smakām un dūmiem no Ventspils pilsētā esošajiem uzņēmumiem.

No lietas materiāliem redzams, ka Ventspils pilsētas domes amatpersonas uz minētajiem atbildētāja zvaniem un iesniegumiem reaģējušas un sniegušas atbildētājam atbildes par konstatētajiem rezultātiem.

Tādējādi apelācijas instances tiesai ir jāizvērtē, vai /pers. B/ paustais viedoklis nav nesamērīgi aizskarošs un, vai tā pamatā ir jebkāda faktiskā bāze.

LR Satversmē noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus (100.pants). Šīs tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību (116.pants). Vienlaicīgi noteikts, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu (95.pants).

Vārda brīvība nav absolūta un, ņemot vērā vārda brīvības ietekmīgo lomu sabiedrībā, tās īstenošana tiek saistīta ar zināmiem pienākumiem un atbildību. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.panta otro daļu iejaukšanās tiesību uz vārda brīvību īstenošanā var būt attaisnojama, bet tikai tad, ja tā ir paredzēta likumā un ir pamatota ar kādu no konvencijas 10.panta otrajā daļā minētajiem leģitīmajiem mērķiem, tostarp, lai aizsargātu cilvēka cieņu, un ja šāda iejaukšanās ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka atbildētāja sabiedriskajos portālos un laikrakstā paustais viedoklis uzskatāms par nesamērīgu, prasītāja godu un cieņu aizskarošu, kam apelācijas instances tiesa nevar pievienoties.

Izvērtējot publiski paustā viedokļa samērību ar prasītāja goda un cieņas aizskārumu, ņemama vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka "vārda brīvība attiecināma ne tikai uz "informāciju" vai "idejām", kas tiek uztvertas labvēlīgi vai neitrāli, bet arī uz tām, kas apvaino, šokē vai uztrauc valsti vai kādu sabiedrības daļu. Tādas prasības izvirza plurālisms, tolerance un ieciešība, bez kuriem nav iedomājama demokrātiska sabiedrība" (*ECT 1976.gada 7.decembra spriedums lietā Handyside v. The United Kongdom).*

Eiropas Cilvēktiesību tiesa 1995.gada 26.aprīļa spriedumā lietā *De Haiss un Gaisels pret Beļģiju* norādījusi, ka viedoklis nevar būt nesamērīgi aizskarošs, it īpaši tad, ja tam trūkst jebkādas faktiskās bāzes (47.punkts). Tiesai jāvērtē, vai paustajam viedoklim bija pietiekama faktiskā bāze. Respektīvi, vai pastāvējuši kādi notikumi vai arī paša cietušā darbības, kuras veicinājušas šāda viedokļa veidošanos par viņu. Tas, kas ir uzskatāms par "pietiekamu faktisko bāzi", ir atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem.

Lietā nav strīda, ka atbildētāja dzīves vietas tiešā tuvumā atrodas Ventspils zivju konservu kombināts, kā arī citi uzņēmumi, kuru darbības rezultātā gaisā nonāk dažādi izmeši un nepatīkamas smakas. Atbildētājs savu neapmierinātību ar konkrēto situāciju paudis, daudzkārt griežoties ar iesniegumiem Ventspils pilsētas pašvaldībā un uz vairumu no atbildētāja iesniegumiem atbildi ir parakstījis prasītājs /pers. A/, taču situācija nav būtiski mainījusies.

2010.gada 17.novembrī Ventspils reģionālā vides pārvalde sniegusi atbildi, atzīstot, ka Ventspils zivju konservu kombinātā pārsniegts smakas mērķlielums un tiek izstrādāts pasākumu plāns emisiju samazināšanai (1.sēj., lpp.209).

LR Veselības ministrijas Veselības inspekcija devusi skaidrojumu, ka Pasaules veselības organizācijas Starptautiskā vēža pētniecības aģentūra klasificē benz(a)pirēnu kā 1.grupas kancerogēnu vielu, jo ir pietiekami pierādījumi, ka benz(a)pirēns ir kancerogēns dzīvniekiem (plaušu, kuņģa, zarnu vēzis, leikoze). Nav pētījumu datu un pierādījumu par benz(a)pirēna ietekmi uz cilvēku. Savukārt, smaku klātbūtne gaisā vispirms rada vispārējās komforta sajūtas traucējumu, atkarībā no koncentrācijas var radīt acu, deguna un rīkles gļotādas kairinājumu, izraisīt nelabuma sajūtu, sliktu dūšu, galvas sāpes, vispārēju nogurumu. Ilgstoša nepatīkamas smakas iedarbība, lai arī nerada toksiskus efektus, atkarībā no cilvēka individuālā jūtīguma var izraisīt veselības traucējumus – stresu, galvas sāpes, vispārēju nogurumu, iespējamas alerģiskas reakcijas (1.sēj., lpp.231-232).

2011.gada 2.decembra Ventspils reģionālā vides pārvaldes atbildē norādīts, ka nav iespējams izvērtēt benz(a)pirēna mērījumu rezultāta atbilstību gaisa kvalitātes prasībām, jo likumdošanā nav noteikts atbilstošs normatīvs (1.sēj., lpp.216).

2013.gada 24.novembra izraksts no slimības vēstures apliecina, ka /pers. B/ stacionēts sakarā ar veselības problēmām (plaušu slimību) (1.sēj., lpp.267).

LR Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2014.gada 19.augusta atbildē norādīts, ka atbildētāja slimība ticamāk nav saistāma ar saindēšanos gaisa piesārņojuma dēļ, bet, sazinoties ar ģimenes ārsti, uzskata, ka gaisa piesārņojums varēja veicināt plaušu iekaisuma rašanos (1.sēj., lpp.235, 269-270).

Lai gan saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 27.jūlija noteikumiem Nr.626 "Noteikumi par piesārņojošas darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos" tiešais atbildīgais ir Valsts vides dienests, kas nosaka emisijas avota smaku emisijas limitus un veic pārbaudi un novērtē smakas radītos traucējumus, minēto noteikumu 19.punkts nosaka, ka pašvaldība ir viena no institūcijām, kas izvērtē sagatavoto pasākumu plānu un sniedz argumentus un ar faktiem pamatotus priekšlikumus Valsts vides dienestam.

Saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu" 26.pantu pirms atļaujas izsniegšanas reģionālās vides pārvalde nosūta attiecīgajai pašvaldībai informāciju, kas nepieciešama priekšlikumu sniegšanai par iesniegumu un atļaujas nosacījumiem, un izskata to iesniegtos priekšlikumus.

Atbilstoši Ventspils pilsētas pašvaldības nolikuma 3.13.3.punktam domes priekšsēdētāja 1.vietnieka kompetencē ietilpst darbību koordinēšana līdzsvarotas vides attīstībā, investīciju piesaistes sfērā.

Līdz ar to atbildētājs varēja sagaidīt no domes amatpersonas –/amats/aktīvu iesaistīšanos. To, ka situācija Ventspilī nav apmierinoša, ap liecinājis pats prasītājs savās atbildēs norādot, ka Ventspils dome atzīst, ka izveidojusies situācija ir nepieļaujama (1.sēj., lpp.57), ka Ventspils pilsētas dome plāno pasūtīt konkrētus smaku mērījumus (1.sēj., lpp.80, 95). Smaku un gāzu emisijas faktu atbildēs uz iesniegumiem vairākkārt atzinusi arī Ventspils reģionālā vides pārvalde.

Arī tiesas sēdē prasītāja pilnvarotā pārstāve nenoliedza, ka Ventspilī pastāv problēmas saistībā ar gaisa kvalitāti (smakām), par ko protestus izteicis ne tikai atbildētājs, bet arī citi Ventspils iedzīvotāji.

Atbildētājs savu rīcību, griežoties masu mēdijos ar asiem izteikumiem, pamato ar vēlmi pievērst sabiedrības uzmanību gaisa tīrībai un panākt risinājumu, ko atbildētāja ieskatā, var ietekmēt pilsētas pašvaldība un /amats//pers. A/, kurš ir atbildīgs par vides tīrības nodrošināšanas jautājumu risināšanu, un kurš vienlaicīgi ir arī /amats/.

Pie šādiem apstākļiem tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. B/ bija zināms faktiskais pamatojums paust neapmierinātību ar konkrēto situāciju Ventspilī, kas ietekmē gan viņa veselību, gan labsajūtu un, nepanākot risinājumu, pievērst sabiedrības uzmanību, sniedzot sava viedokļa izklāstu plašsaziņas līdzekļos.

Attiecībā uz viedokļiem vai kritiku, kas izteikta asā un spēcīgā formā, Eiropas Cilvēktiesību tiesa 1997.gada 1.jūlija spriedumā lietā *Oberšliks pret Austriju (Nr.2)* uzsvērusi, ka vārda brīvība aizsargā ne tikai informācijas saturu, bet arī formu, kādā tā pausta (34.punkts). Taču viedoklis principā nedrīkst būt izteikts rupjā veidā. Tomēr izvēlētās formas pamatotība un pieļaujamās kritikas robeža ir cieši saistīta ar izteikumu kontekstu.

Tiesas kolēģija, izvērtējot /pers. B/ izteikumus, secina, ka tie ir ietverti asā un negatīvā formā, bet nav pamata izteikumus vērtēt burtiski (gramatiski), un atrauti no konteksta. Vidusmēra lasītājs /pers. B/ izteikumus var uztvert kā pārspīlējumu. Piemēram, izteikumu "zog veselību cilvēkiem" neviens neuztvers burtiski, jo veselību nozagt nav iespējams.

Līdz ar to, izvērtējot /pers. B/ izteikto viedokli, tiesas kolēģijas ieskatā nav pamata secināt, ka /pers. B/ apsūdzētu /pers. A/ amata pilnvaru pārsniegšanā vai noziedzīgu darbību izdarīšanā. /pers. B/ viedokļa izpausmes forma vērtējama kopsakarībā ar reālo situāciju un iepriekš minētajiem apstākļiem, kas izraisīja /pers. B/ pārspīlētu reakciju.

Tiesai, izvērtējot pieļaujamās kritikas robežas, jāpiešķir nozīme apstāklim, vai kritika ir vērsta pret fizisku personu vai amatpersonu - politiķi.

Tiesas kolēģijas ieskatā vērā ņemams ir apstāklis, ka prasītājs /pers. A/ kā /amats/ir politiķis. Kā atzinis Augstākās tiesas Senāts, atsaukdamies uz ECT praksi "…pieņemamās kritikas robežas attiecīgi ir plašākas attiecībā uz politiķi nekā uz privātpersonām, un, atšķirībā no pēdējā, pirmais neizbēgami un apzināti atklāj sevi gan žurnālistiem, gan sabiedrībai kopumā katra sava vārda un rīcības rūpīgai izpētei, un tādēļ viņam ir jāizrāda lielāka ieciešība…" *(LR Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 13.februāra spriedums lietā Nr.SKC-102, 2010.gada 28.aprīļa sprieduma lietā SKC-5/2010).*.

Izvērtējot visus iepriekš minētos apstākļus kopsakarībā, tiesas kolēģija atzīst, ka nav pamata secināt, ka /pers. B/ paustais, asā formā izteiktais viedoklis pārsniedz pieļaujamās kritikas robežas attiecībā uz /pers. A/ kā politiķi, /amats/, tāpēc prasība par nepatiesu, godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41., 42.pantu no prasītāja par labu atbildētāja piedzenami tiesas izdevumi – samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 296,14 EUR un par labu valstij nesamaksātie izdevumi par tiesas pavēstu piegādāšanu 13,53 EUR (4,50 EUR pirmās

instances tiesā + 9,03 EUR apelācijas instances tiesā).

Vadoties no Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 195.,204.[1], 430., 432., 434.panta Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a :

/pers. A/ prasību pret /pers. B/ par nepatiesu un goda un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanu, morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu **noraidīt**.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 296,14 EUR (divi simti deviņdesmit seši *euro* un 14 centi) un par labu valstij izdevumus par tiesas pavēstu piegādāšanu 13,53 EUR (trīspadsmit *euro* un 53 centi).

Noteikt /pers A./termiņu sprieduma daļā par tiesas izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un iemaksājot 284,57 EUR drošības naudu.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.Vīva

Tiesnese A.Klaiše

Tiesnese B.Ķeire